VODNIK PO GOZDNI UČNI POTI SKAVTEK V KOČEVSKEM ROGU

Vodnik po gozdni učni poti Skavtek v Kočevskem rogu

Izdal:
Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov

Ulica Janeza Pavla II. 13
1000 Ljubljana
tel.: 01 433 21 30; 0590 27 200
faks: 01 430 02 91
gsm: 031 210 944, 040 429 456
e-naslov: info@skavti.si
http://skavti.si

PROJEKT "V NARAVI SEM DOMA"
JE PODPRT S SREDSTVI ŠVICARSKEGA PRISPEVKA
RAZŠIRJENI EVROPSKI UNIJI.

Swiss Contribution

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

http://vnaravisemdoma.skavt.net/

Urednik: Janez Hozjan
Fotografije: Janez Hozjan
Oblikovanje: Lucija Simončič

Gradivo za interno uporabo

Ljubljana, maj 2013

UVOD

Gozdna učna pot je nastala iz potrebe, da obiskovalcem skavtskega okoljskega centra ponudimo aktivnost, s katero bi spoznali okolico ter se pri tem nekaj naučili in doživeli. Ker smo Skavti in imamo radi izzive smo pot naredili drugačno, kot ste morda vajeni. Držite se navodil ter bodite pobudniški in ustvarjalni. Srečno pot!

GOZDNI BONTON

- ***Naravo opazuj in spoznavaj!***
- ***Ne puščaj smeti v gozdu, odnesi jih domov, v smetnjak!***
- ***Ne obsekavaj drevja, ne teptaj mladih nasadov, ne poškoduj skorje dreves!***
- ***Ne kriči in ne plaši divjadi, ne vznemirjaj mladičev v gnezdih!***
- ***Ne vozi in ne parkiraj v gozdu, razen tam, kjer je to primerno.***
- ***Ne poškoduj kažipotov, mostov, ograj in drugih naprav!***
- ***Ne kuri v gozdu!***

PREDEN SE ODPRAVIŠ NA POT

- Pot je namenjena vsem obiskovalcem skavtskega okoljskega centra (v nadaljevanju SOC).
- Potrebujete približno 2 uri časa in prehodili boste približno 2 km.
- Pot sestavlja 12 točk, na katerih bo obiskovalec spoznaval drevesne vrste in še druge zanimivosti gozda in roške žage.
- Na poti ni nobenih oznak in smerokazov, zato se držite zemljevida in opisov poti iz knjižice-vodiča.
- Na vsaki točki morate najti opisano drevo, saj pot vodi od le-tega dalje.
- Obiskovalec gre lahko na pot sam ali v skupini, vsekakor pa potrebuje knjižico-vodič po tej poti, kompas, odlitke sledi in meter. Oprema, ki jo obiskovalec potrebuje za pot, je pripravljena v SOC, v nahrbtniku.
- Na vsaki točki si oglejte opisano drevesno vrsto in opravite dejavnosti.

• OPIS POTI IN TOČKE/NALOGE/DEJAVNOSTI

TOČKA 1

POT SE ZAČNE NA SEVERNI STRANI HIŠE PRI POLIGONU ZA ORIENTACIJO – TOČKA 1.

Osvežite znanje uporabe kompasa, oziroma se ga naučite, ker ga boste v nadaljevanju poti potrebovali!

Minsko polje je vaja pri kateri urimo znanje o uporabi kompasa. Poteka tako, da dobimo podatke v obliki:
A20°/1,2 m
A300°/1,6 m
A90°/3 m
A180°/3 m

*To pomeni, da moramo iz začetne točke s pomočjo kompasa izmeriti **azimut 20°** in se v tej smeri pomakniti za **1,2 m**. Tako dobimo prvo točko. Iz dobljene prve točke izmerimo **azimut 300°** in se v tej smeri pomaknemo za **1,6 m** in tako naprej, dokler ne pridemo do končne točke. Pri merjenju azimutov in razdalj moramo biti karseda natančni.*

Kompas

Kompas je pripomoček za določanje smeri neba, zato si z njim lahko pomagamo pri orientaciji v naravi. Magnetna igla se vedno postavi v smeri sever – jug in tako kaže smer magnetnega severa (azimut 0°). Del igle, ki kaže smer severa, je pobarvan z rdečo ali kako drugače označen. Preko poznavanja smeri severa lahko določimo tudi druge smeri neba (vzhod – 90°, jug – 180°, zahod – 270°).

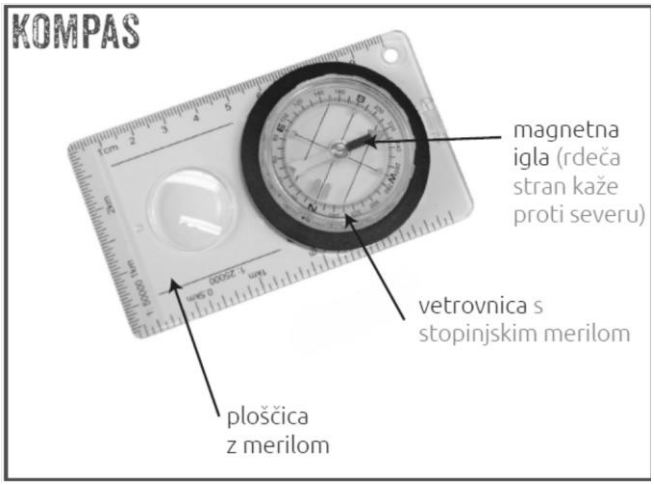

KAJ JE AZIMUT

Azimut je kot med severom in izbrano točko v smeri urinega kazalca

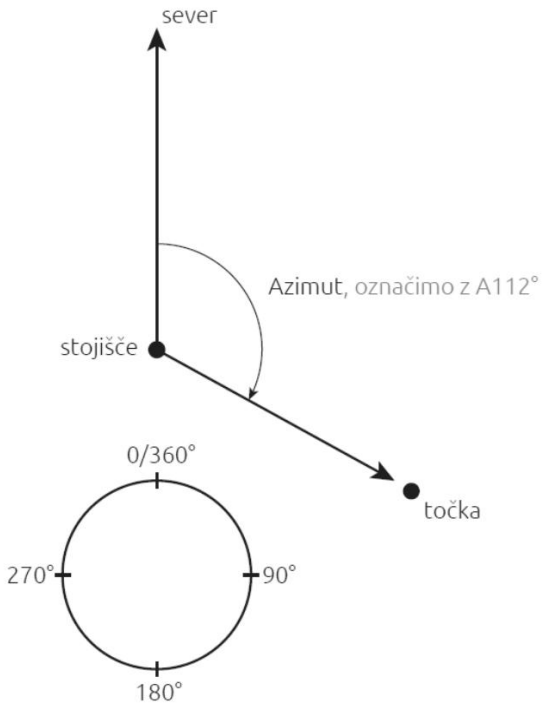

KAKO MERIMO AZIMUT

1. zavrtimo vetrovnico na željene stopinje

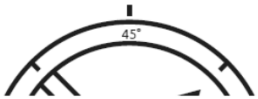

2. kompas vrtimo toliko časa, da se severna stran igle poravna s črtama na 0°

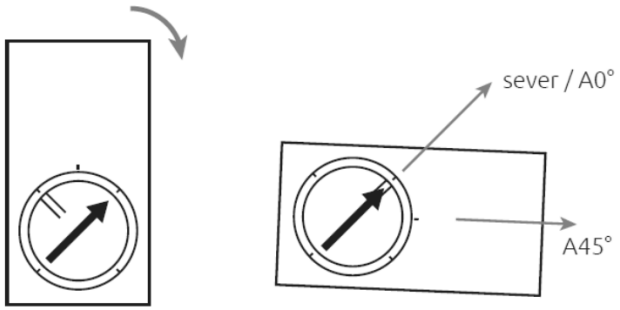

Odpravi se na postavljeno minsko polje. Začetna točka je količek, ki je označen z rdečo. Izbereš si eno od spodnjih znakov (krog, kvadrat ali trikotnik) in slediš napisanim azimutom ter razdaljam. Če na količku najdeš pravilen znak, si pravilno opravil minsko polje.

●	■	▲
A20° / 1,2 m	A0° / 2 m	A117° / 2,2 m
A300° / 1,6 m	A90° / 2 m	A180° / 1 m
A90° / 3 m	A242° / 1,8 m	A333° / 4,5 m
A180° / 3 m	A153° / 3,6 m	A270° / 1 m

Od točke 1 pot nadaljujemo proti jugozahodu, ob robu vrtače, kjer je nekoč vodila gozdna železnica (nasip ob robu vrtače).

Splošni opis železnice

Po poti, kjer hodite, je nekoč potekala gozdna železnica, ki je bila zgrajena za potrebe roške žage. Žaga Rog je pričela delovati 1894 in je bila nekaj desetletij eden največjih lesno-predelovalnih obratov na Slovenskem.

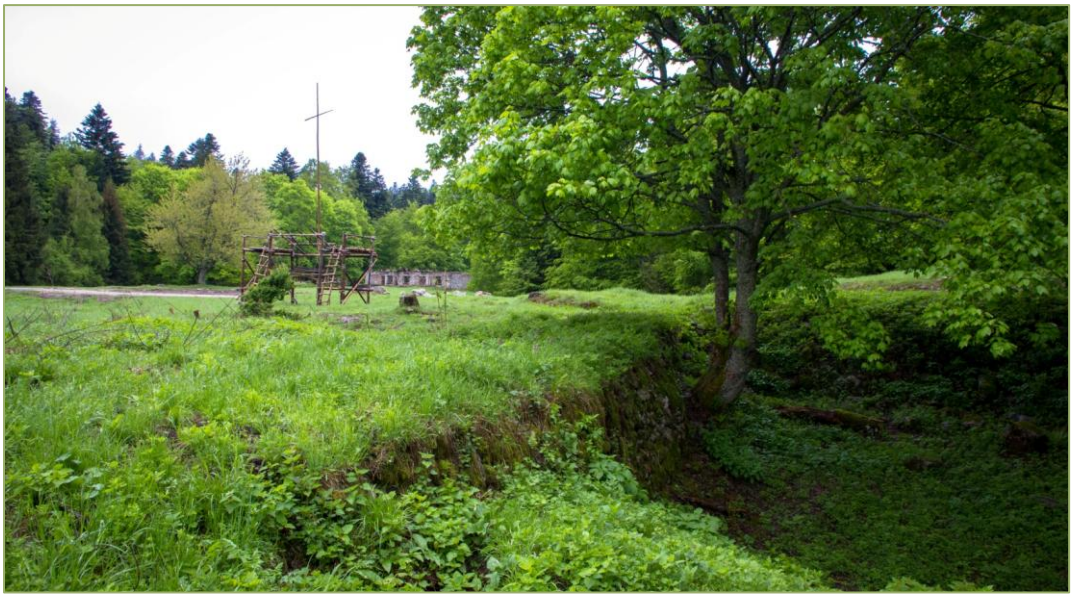

Graditev proge je potekala vzporedno s pomikanjem sečnje. Skupna dolžina vseh prog je bila 35 km. Za vleko so uporabljali dve parni lokomotivi. Prva je bila težka 6 ton. Njena vlečna moč je bila 26,25 KW. Druga je bila težka 10,8 tone. Njena vlečna moč je bila 37,5 KW. Na progi je običajno obratovala ena lokomotiva, druga je bila v rezervi. Vlekla je šest do deset vagončkov, na vsakem je bilo lahko naloženo do 4 m^3 hlodovine. Poleg strojevodje in kurjača sta bila na vlaku tudi dva zavirača. Vlak je vozil s hitrostjo do 6 km/h v krivinah, sicer pa s povprečno hitrostjo 10 km/h. V enem dnevu je vlak na žago običajno pripeljal hlodovino štiri do petkrat in enkrat oglje. Železnica je obratovala vse leto. Pozimi je bila lokomotiva opremljena s plugom, če pa je zapadlo več snega, so ga odstranili ročno. Razdalja med tračnicama je bila 760 mm. Padci in vzponi proge so znašali do 30%. Progo je vzdrževalo pet delavcev, nadzornik pa jo je pregledal na vsake tri dni. Iz najbolj oddaljenih predelov je vožnja z železnico trajala do ure in pol. Za natovarjanje šestih vagonov je 5 delavcev potrebovalo eno uro, za raztovarjanje pa zgolj 10 min.

TOČKA 2

POT NADALJUJEMO PROTI ZAHODU IN PREČKAMO CESTO. POTEM GREMO 20 M PROTI SZ, KJER JE TOČKA 2 – DIVJA ČEŠNJA.

Oglejte si drevo.

DIVJA ČEŠNJA *(Prunus avium)*

- Skorja je tanka in dolgo ostane gladka, posejana je s prečnimi lenticelami (izbočenje na skorji, ki omogoča izhlapevanje vode in izmenjavo plinov med notranjostjo olesenelega stebla in ozračjem skozi pluto), pri starejših drevesih se z nje lušči lubje v tankih prečnih trakovih.
- Listi so podolgovato-jajčasti, do 12 cm dolgi in nepravilno nažagani. Na vrhu peclja sta značilni, majhnim bradavičkam podobni rdeči žlezi.
- Enodomna in žužkocvetna vrsta z dvospolnimi cvetovi. Cveti aprila in maja.

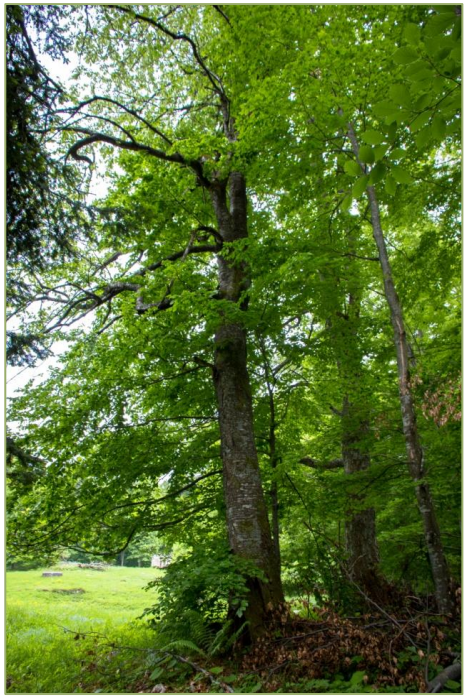

Vloga v okolju:

- Današnje plemenite sorte češenj so vzgojili iz divje češnje.
- Plodovi so dragocen vir hrane za gozdne ptice.

Izjemna drevesa:

- Najdebelejša češnja v Slovenji ima obseg 440 cm.

Dejavnost:

Od divje češnje proti severu v razdalji 25 m najdemo velik štor. Skušajte ugotoviti starost požaganega drevesa. To storite tako, da preštejete letnice od središča debla (stržena) proti skorji.

Namig: Lahko si pomagate s svinčnikom ali s tanko palico, s katero se dotikate letnic pri štetju.

(Po opravljeni nalogi primerjaj dobljeno starost z uradno starostjo, ki je zapisana na predzadnji strani te knjižice.)

TOČKA 3

OD ŠTORA SE VRNEMO K DIVJI ČEŠNJI IN OD NJE NADALJUJEMO POT PROTI Z, OB GOZDNEM ROBU DO VLAKE, KI TEČE PO TRASI NEKDANJE GOZDNE ŽELEZNICE.

Gozdne vlake so gozdne prometnice, ki so namenjene predvsem spravilu lesa s traktorji in drugimi spravilnimi sredstvi.

Pot nadaljujemo po vlaki; na levi strani je vrtača, na desni pa jama z ozkim vhodom. 30 korakov naprej od jame na levi strani zagledamo ostanke škarpe. Pod njo je jelka z debelim deblom – točka 3.

NAVADNA JELKA (Abies alba)

- Je vednozeleno drevo z značilno sivkasto skorjo.
- Iglice so ploščate, dolge do 3,5 cm. Zgoraj so temno zelene in bleščeče, spodaj imajo po dve značilni beli progi.
- Storži izraščajo pokončno, zrastejo do 20 cm, ko so zreli, razpadejo na drevesu.
- Najbolj znana lastnost jelke je njena sencodržnost, saj lahko preživi tudi pri zelo šibki svetlobi. V gozdu lahko kot majhno drevesce v globoki senci preživi celo več kot 200 let.
- Les je mehak, elastičen, lahek.

Vloga v okolju:

- Je pomembna medonosna vrsta. Jelka je s 7,6 % v skupni letni zalogi tretja gospodarsko najpomembnejša drevesna vrsta. V območju centralnega roškega masiva pa je njen delež približno 25 %. Na Rogu se delež jelke v zalogi konstantno zmanjšuje. Glavna vzroka za to sta sušenje jelke in poškodbe zaradi obžiranja jelenjadi.

Izjemna drevesa:

- Najvišja jelka v Sloveniji je rajhenavska jelka z višino 50 m in obsegom 466 cm, najdebelejša pa je črmošnjiška jelka z obsegom 580 cm in višino 43 m.
-
- **Dejavnost:**

10 m od jelke v smeri azimuta 45° najdite drevo *gorski brest* in si ga oglejte.

GORSKI BREST *(Ulmus glabra)*

- Je listopadno drevo z močnim deblom.
- Listi so do 17 cm dolgi, kratkopecljati. Poleg glavnega vrha se na listu (ne vedno) pojavljajo 1–3 značilni stranski vrhovi, dno listne ploskve pa je nekoliko nesimetrično.
- Plod je krilat orešek in dozori že maja.
- Ima zelo kakovosten in cenjen les, ki je lepe barve in teksture, se težko cepi, je trd in v vodi zelo trajen.

Vloga v okolju:

- Brest je vrsta, ki iz naših gozdov postopoma izginja, in sicer zaradi jelenjadi, okuženosti s holandsko brestovo boleznijo ter prehranjevanja podlubnikov pod skorjo gostitelja.

Izjemna drevesa:

- Najdebelejši gorski brest v Slovenji raste v vasi Draga pri Laškem potoku z obsegom 425 cm in višino 27 m.

TOČKA 4

OD GORSKEGA BRESTA SE VRNITE NA VLAKO IN NADALJUJTE POT PO NJEJ SKOZI JASO DO UTRJENE MAKEDAMSKE CESTE. POT NADALJUJTE PROTI VZHODU PO CESTI, MIMO VRTAČE NA DESNI STRANI, DOKLER NE PRIDETE DO ROBA JASE. 7 M OD GOZDNEGA ROBA PROTI SEVERU SE NAHAJA TOČKA 4 – LIPA.

LIPA/LIPOVEC *(Tilia)*

- Zraste 30–40 m visoko. Krošnjo na prostem ima široko do kar 5 m.
- Deblo je ravno in pravilno, lubje je sivorjavo, včasih rahlo rdečkasto.
- Listi so srčasti, zašiljeni, zgoraj goli ali rahlo dlakavi.
- Je enodomna in žužkocvetna vrsta, cveti junija in julija.

Vloga v okolju:

- Les je mehak, zelo lahek, belkast ali rumenkast in prijetno dišeč. Uporablja se ga v rezbarstvu, kolarstvu, mizarstvu, pri proizvodnji furnirjev, igrač, risalnih desk, škatel za cigare, kalupov, cokel, oglja za risanje, delov glasbil (orgel, klavirja).
- Cvetje ima zdravilne značilnosti, pogosto se uporablja za pripravo čajev.
- Ličje iz skorje so včasih uporabljali v vrvarstvu, za pletenje vreč, košar, obutve in rogoznic, za povezovanje v vrtnarstvu in vinogradništvu.
- Lipa je primerna za čebeljo pašo.
- S svojim odpadom ugodno vpliva na gozdna tla in jih bogati s hranili.

Izjemna drevesa:

- Največji lipovec v Sloveniji smo našli nad Črno na Koroškem z obsegom 1080 cm in višino 24 m.

PRIMERJAVA: LIPA - LIPOVEC

	LIPOVEC	LIPA
Listi	so manjši, 4–7 cm	so opazno večji, 7–15 cm
Dlačice na pazduhah listov	rjave	bele
Število cvetov	nad ovršnim listom je združenih 5–15 cvetov	v enem socvetju so po trije cvetovi
Položaj cvetov	štrlijo izza listov v vse smeri	socvetja so viseča
Plodovi	jeseni lahko plodove stremo med prsti	plodov ne moremo streti, ker je njihova lupina močno olesenela

Obstajajo pa tudi križanci med lipo in lipovcem.

TOČKA 5

OD LIPE POJDITE NAZAJ NA CESTO, PO KATERI STE PRIŠLI, PREČKAJTE CESTO V SMERI JUGOVZHODA IN POJDITE DO PRVIH DREVES, KJER JE TOČKA 5 – VRBA IVA (DELOMA POLOMLJENA)

IVA *(Salix caprea)*

- Iva je do 20 m visoko listopadno drevo ali grm s široko krošnjo in pokončnimi vejami.
- Listi so večinoma eliptični, do 12 cm dolgi in do 6 cm široki.
- Tako kot vse vrbe je dvodomna in žužkocvetna vrsta.
- Vrbe so žužkocvetke, njihovi najpomembnejši opraševalci so čebele.

Vloga v okolju:

- Je ena najbolj značilnih pionirskih drevesnih vrst, večkrat se med prvimi pojavi na zaraščajočih gozdnih površinah.
- Les je zelo mehek in ga je lahko
- obdelovati.

Dejavnost: Mravljišče

Pozorno si oglej mravljišče in opazuj mravlje: kako se premikajo, kaj delajo, ali kaj nosijo ... Če si dovolj pogumen, z iztegnjeno dlanjo nekajkrat narahlo potrepljaj po mravljišču in previdno povonjaj roko. Imela bo vonj po mravljični kislini, ki jo izločajo mravlje, ko so ogrožene.

TOČKA 6

NASLEDNJA TOČKA SE NAHAJA OD TOČKE 5 V SMERI AZIMUTA 65° NA DNU VRTAČE. TU JE TOČKA 6 – JEREBIKA IN BREZA

NAVADNA BREZA (Betula pendula)
- Je do 30 m visoko in do 0,6 m debelo listopadno drevo z redko krošnjo.
- Mlade veje so povešene.
- Listi so enostavni, rombasti, do 7 cm dolgi in do 4 cm široki.
- Je enodomna in vetrocvetna vrsta.
- Je skromna vrsta, dobro prenaša vse vrste tal.
- Potrebuje veliko svetlobe.
- Odporna je proti nizkim zimskim temperaturam in slani.

Vloga v okolju:
- Je pionirska drevesna vrsta s kratko življenjsko dobo. Zaradi lahkega semena, ki ga raznaša veter, hitre rasti v mladosti in skromnosti, se vedno med prvimi naseli na izčrpanih tleh ter na pogoriščih in posekah.
- Brezov les je belkast, elastičen in slabo trajen.
- Ima veliko ogrevalno vrednost, gori s svetlim plamenom in skoraj brez dima.
- Listi, brsti in skorja imajo več zdravilnih lastnosti.
- Brezov sok ima prijeten, sladkast okus.

JEREBIKA (Sorbus aucuparia)
- Je 15–20 m visoko in do 100 let staro listopadno drevo.
- Ima vitko tanko deblo ter redko in nepravilno ovalno ali okroglasto krošnjo.
- Mlado drevo ima gladko srebrno sivo skorjo, s starostjo plitvo razpoka in postane sivorjava.
- Listi so dolgi 10–20 cm in 6–11 cm široki. Sestavljeni so iz 9–15 ozko eliptičnih lihopernatih lističev.
- Listi se jeseni obarvajo rumeno ali rdeče.
- Enodomna in žužkocvetna vrsta cveti maja in junija. Cvetovi so združeni v mnogocvetje.

- Avgusta ali septembra dozorijo okrogli, rdeči, majhni (do 1 cm) plodovi.

Vloga v okolju:

- V visokogorju utrjuje tla, preprečuje proženje zemeljskih in snežnih plazov ter erozijo, z odpadom izboljšuje tla.
- Njeni plodovi so pomembna hrana gozdnih živali, na primer ptic ter srnjadi in jelenjadi.

Izjemna drevesa:

- Do zdaj smo izmerili kar 23 m visoko jerebiko na Gorjancih, na pobočju Rogatca v Savinjski dolini pa najdebelejšo jerebiko s prsnim obsegom 198 cm.

Dejavnost:

Opazuj drevesi, ki sta se zvrnili zaradi netrdne podlage – rasteta na deponiji žaganja. Nekaj korenin je kljub temu ostalo v zemlji, nekatere pa so se ponovno vrasle, kar je zelo redek pojav. Tudi veje so se prilagodile novim razmeram. Podrobno si oglej, kako.

TOČKA 7

POT NADALJUJEMO V SMERI SEVERA NA ROB VRTAČE IN ČEZ TRAVNIK DO RUŠEVIN. MED RUŠEVINAMI RASTEJO DIVJI KOSTANJI. POJDI V SREDINO MED VSE TRI KOSTANJE, KJER JE TOČKA 7.

NAVADNI DIVJI KOSTANJ *(Aesculus hippocastanum)*

- Tu ni avtohtona vrsta, zasadili so ga v času obratovanja žage.
- Listi so značilno dlanasto sestavljeni iz 5–7 lističev, ki so pritrjeni na skupni pecelj. Lističi so podolgovati, do 25 cm dolgi in do 10 cm široki, na robu nažagani, zgoraj temno zeleni, spodaj svetlejši.
- Plodovi so do 6 cm debele, okrogle, zelene glavice z redkimi bodicami. Zrele razpadejo na tri dele, v vsakem plodu so 1–3 bleščeča, kostanjevo rjava semena z značilno belo liso.
- Najbolje raste na prostem pri polni osvetljenosti.
- Je priljubljeno okrasno drevo.

Vloga v okolju:

- V Sloveniji ni samonikel.
- Odpadli listi in plodovi zavirajo rast nekaterih drugih rastlin.
- Semena divjega kostanja niso užitna, imajo pa več zdravilnih lastnosti. Nekatere učinkovine zdravijo obolenja žil, druge različna vnetja.
- Les ni kakovosten, saj je mehek, krhek in slabo trajen.

Dejavnost:

Na tem mestu je pred 100 leti obratovala žaga, ki je zaposlovala 350 ljudi ...

Eden iz skupine naj prebere spodnje besedilo (opis žage), ostali si v tišini poskušajte predstavljati, katera poslopja so bila tu, kako je vse skupaj izgledalo. Ko prebere besedilo, se vsi skupaj o tem pogovorite.

Opis žage:

Žaga Rog je obratovala od leta 1895 do 1932 z eno daljšo prekinitvijo med leti 1914 in 1923/24. V prvi fazi gradnje so zgradili 13 objektov - 80 m dolgo leseno poslopje za žago na betonskih temeljih, kamnito strojnico (parni stroj 250 KW) in kotlarno (s 36 m visokim kovinskim dimnikom premera 80 cm), ključavničarsko delavnico, stavbo za urad, sušilnico, logarnico, dva velika okrogla betonska bazena s skupno kapaciteto 2472 m^3 (70 cm debele stene, 15 m širine, 7 m globine), več streh za lovljenje deževnice in več lesenih bivališč za delavce. Do konca obratovanja žage je število objektov naraslo na 21. Nekateri izmed teh so bili - mizarska in sedlarska delavnica, remiza, kantina ...

Na žagi je delalo od 250–500 delavcev. Delo na žagi je bilo garaško. Delavci so bili organizirani v skupine od 4 do 5 oseb poleg vodje skupine, delo pa je potekalo od zore do mraka, približno 11 ur na dan. Poleti je dva meseca delo stalo (med junijem in septembrom zaradi pomanjkanja vode). Za potrebe žage so zgradili 30 km novih cest in 35 km gozdne železnice. V 28 letih obratovanja so požagali 1.050.000 m^3 lesa.

Iz točke 7 pogledate proti S in zagledate *rdeči bor*.

RDEČI BOR (Pinus sylvestris)

- Je do 30 m visoko in do 1 m debelo vedno zeleno iglasto drevo.
- Ima stožčasto, v starosti dežnikasto krošnjo.
- Skorja je razbrazdana in po deblu in debelejših vejah rumenkasto-rdeča (odtod ime rdeči bor).
- Veje pri mladih drevesih rastejo v izrazitih vejnih vencih, pri starejših to ni več tako opazno.
- Iglice rastejo v šopku po dve in so dolge 4–7 cm. V prečnem prerezu so polkrožne in spiralno zavite. Na koncu so zašiljene, razmeroma mehke in ne bodejo. Krošnja je redka, saj sivkasto zelene iglice obstanejo le 2–3 leta.
- Storži so 3–7 cm široki in 2–3,5 cm debeli. Imajo podolgovato jajčasto obliko, so zašiljeni, sivorjave barve in niso bleščeči.
- Cveti maja in junija, je enodomna in vetrocvetna vrsta.
- Zelo je odporen na sušo in nizko temperaturo, slabše pa na sneg, saj mu lomi veje in vrhove.

Vloga v okolju:

- Primeren je za obnavljanje revnih podlag, saj se izredno dobro prilagodi in omogoči spontano vračanje naravne listnate vegetacije.
- Les je lahek, mehak in srednje trden. Uporablja se v gradbeništvu in mizarstvu (vodogradnje, stavbeno pohištvo, ladijski pod, rudniški les, tramovje, zaboji …)
- Iglice so uporabne v zdravilstvu, saj vsebujejo veliko C-vitamina.
- Uporabljali so ga za smolarjenje.
- Bor se lahko posadi kot okrasno drevo.

Izjemna drevesa:

- V Sloveniji je bil največji bor visok 18 m, obseg debla je imel 342 cm. Rastel je na severnem robu Pohorja. Pred kratkim se je posušil.

TOČKA 8

POT NADALJUJEMO PO DESNI STRANI RUŠEVIN IN PROTI VZHODU – DO BAZENOV. NADALJUJEMO PO LEVI STRANI LEVEGA BAZENA, V SMREKOV GOZD POD VZNOŽJEM HRIBA. NA POBOČJU VIDIMO OSTANKE ZIDOV. GREMO DO PRVEGA ZIDU, KJER JE TOČKA 8.

Dejavnost:
Na hribu pred nami so vidni ostanki strehe, ki je prekrivala cel hrib. Služila je zbiranju deževnice, za potrebe obratovanja žage (predvsem parni stroji). Oglejte si ostanke.

NAVADNA SMREKA *(Picea abies)*

- Navadna smreka je vednozeleno iglasto drevo s stožčasto krošnjo.
- Skorja na deblu je rdečkasta, sprva gladka, pozneje pa razpoka v okroglaste ploščice.
- Iglice so dolge do 2,5 cm, v prečnem prerezu so rombaste. Iglice na drevesu obstanejo od 8–12 let, če je drevo zdravo, sicer manj.
- Je enodomna in vetrocvetna vrsta.
- Storži se med zorenjem povesijo in so dolgi do 16 cm.
- Odporna je proti mrazu in nizkim zimskim temperaturam, potrebuje zelo malo poletne toplote.

Vloga v okolju:
- V Kočevskem Rogu je smreka večinoma »umetnega« izvora. Čeprav prihaja do naravnega pomlajevanja, je le nekaj dreves smreke, za katere lahko rečemo, da so avtohtonega izvora (Rajhenavski pragozd, količevke).
- Delež smreke v Kočevskem Rogu se počasi veča in je tako sedaj okoli 10 %.
- Smreko so v Sloveniji močno razširili v drugi polovici 19. stoletja, predvsem zaradi njene hitre in lepe rasti ter kakovostnega lesa.

- Nekoč redkejša smreka je tako postala naša najpogostejša drevesna vrsta z dobrimi 30 % deleža.
- Močno zasmrečeni in ekološko nestabilni gozdovi so danes resnejši problem naših gozdov.

Izjemna drevesa:

- Sgermova smreka na Pohorju je z višino 62 m in obsegom 339 cm ne samo daleč najvišje slovensko drevo, ampak tudi eno najvišjih dreves v Evropi nasploh.

Dejavnost:

V nahrbtniku imate odlitke gozdnih živali. Vsak naj izbere en odlitek in naredi odtis v zemljo. Ostali poskusite ugotoviti, odtis katere živali je naredil. Sledi si oglejte. Ne igrajte se predolgo, čaka vas še dolga in naporna pot. ☺

TOČKA 9

OD TOČKE 8 SE VZPNEMO PO OZKI POTKI V SMERI SEVEROVZHOD SKOZI GOZD DO JASE. POT NADALJUJEMO OD ROBA JASE V SMERI SEVERA, 50 M. PRIDEMO DO NASLEDNJE TOČKE, TOČKE 9 - LESKA.

NAVADNA LESKA (Corylus avellana)

- Navadna leska je velik, do 5 m visok listopadni grm. Krošnja je močno razvejena in gosta.
- Skorja na debelcih je siva, bleščeča, posuta z belimi letnicami in v višji starosti gladka.
- Listi so 7–10 cm dolgi in približno enako široki, ob žilah dlakavi.
- Plodovi so oreški, imenovani lešniki.
- Enodomna in vetrocvetna vrsta, cveti od februarja do aprila.

Vloga v okolju:

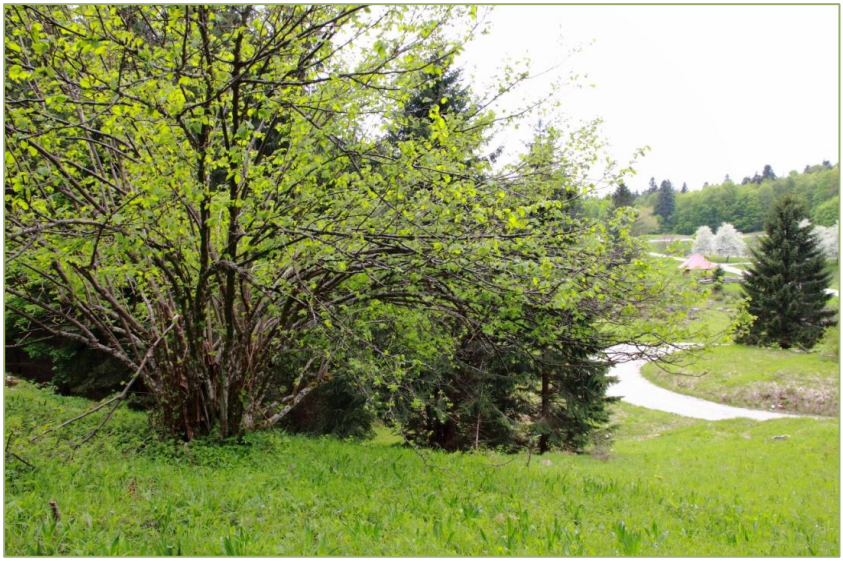

- V Sloveniji je navadna leska ena najbolj pogostih grmovnih vrst, redkejša je samo v najbolj suhih delih sredozemskega sveta.
- Zarašča opuščene kmetijske površine in gradi goste sestoje, ki povsem zasenčujejo tla.
- V gozdu je pomembna, ker z odpadlim listjem izboljšuje tla, ohranja njihovo vlažnost in jih varuje pred erozijo. Je bistven sestavni del gozdnega roba in varuje notranjost gozda pred zunanjimi vplivi.
- S plodovi se hranijo mnoge gozdne živali.
- Les uporabljajo v domači obrti za izdelavo košev, grabelj in drugih izdelkov. Nekoč so ga uporabljali za kurjavo, za izdelavo smodnika in drugo.

Dejavnost:

Vsak naj se za nekaj trenutkov ustavi in v tišini prisluhne zvokom. Ugotovite, koliko različnih zvokov slišite, in nato še od kod prihajajo ter kdo jih proizvaja. Ugotovitve si podelite med seboj.

TOČKA 10

OD TOČKE 9 SE SPUSTIMO PO JASI NAVZDOL (RAZGLED NA ROŠKO ŽAGO IN SOC) DO MAKADAMSKE CESTE. POT NADALJUJEMO PO CESTI PROTI SZ, V RAZDALJI 100 M. NATO ZAVIJEMO LEVO PO JASI NAVZDOL (DESNO JE GOZDNI ROB IN ROB VRTAČE) DO DVEH IZSTOPAJOČIH DREVES. ENO OD NJIH JE GORSKI JAVOR - TOČKA 10).

GORSKI JAVOR (*Acer pseudoplatanus*)

- Gorski ali beli javor ima značilno skorjo, s katere se luščijo ploščate krpe lubja.
- Navzkrižno razporejeni listi so dlanasto krpati, do 16 cm dolgi in do 20 cm široki.
- Plod imenovan pokovec ali samara, je sestavljen iz dveh krilatih delnih plodičev.
- Les je srednje težek ter srednje trd, na prostem ni obstojen. Uporablja se predvsem za notranjo opremo.

Vloga v okolju:

- Javor ima v deležu lesne zaloge kar velik delež (2,5 %) in je 7. najpogostejša vrsta, ki dosega odlično kvaliteto, je pa naravna obnova pri tej vrsti zaradi vpliva jelenjadi zelo otežena.
- Tudi poskusi sajenja so bili večinoma neuspešni tako v ograjah kot pri posamezni zaščiti.

Izjemna drevesa:

- Gorski javor, ki raste pod Malo Ponco, je visok 30 m, obseg njegovega debla je 640 cm. V višini 0,5 m od tal se deblo razdeli v dva vrha, katerih obsega sta 410 in 335 cm.

Dejavnost:

V neposredni bližini je debela smreka z nenavadno krošnjo. Ugotovite, v čem je krošnja nenavadna. (namig: oblika vej in vejic)

Ocenite in izmerite višino smreke po dveh različnih metodah.

Metoda 1:

Merjenje višine s palico: izmeriti hočeš višino drevesa.

V razdalji 9 m od drevesa zapičiš palico, 1 m naprej od palice (torej še bolj stran od drevesa) obraz prisloniš na tla in pogledaš, do katere točke na palici sega vrh drevesa. Izmeriš razdaljo med to točko na palici in tlemi. Številko pomnožiš z 10 in dobiš višino drevesa.

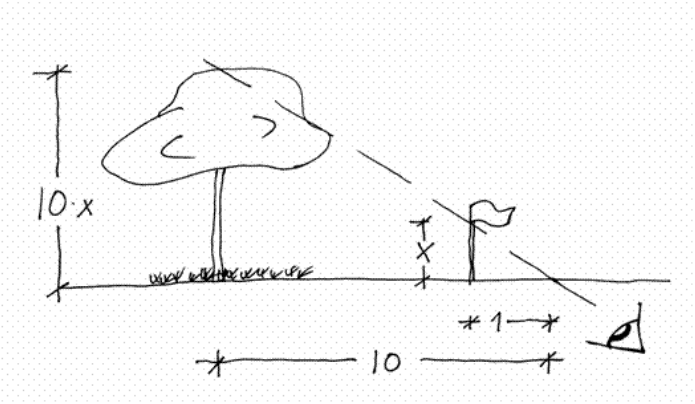

Metoda 2:

Višina drevesa po slikarsko: Ob merjeno drevo prislonite en meter dolgo palico (lahko tudi dvometrsko palico, ali osebo, katere višino poznaš). Z iztegnjeno roko držite svinčnik ali palčko. Na svinčniku ali palici označite tolikšen del, da z njim navidezno pokrijete metrsko palico. Ob tem zamižite na eno oko. Ta del svinčnika ali palčke potem prestavljajte ob drevesu navzgor do vrha. Izvedite in zapišite tri meritve v različnih oddaljenostih od drevesa. Rezultati so v metrih. Izračunajte povprečno višino.

(Po opravljeni nalogi primerjaj svojo meritev in oceno višine z točno višino drevesa, ki je zapisana na predzadnji strani te knjižice.)

TOČKA 11

OD TOČKE 10 POT NADALJUJEMO NAVZDOL OB GOZDNEM ROBU DO MAKADAMSKE CESTE. NA CESTI ZAVIJEMO DESNO. PO 25 M ZAGLEDAMO DEBELO KOŠATO DREVO - BUKEV. PRIMEREK ČUDOVITEGA GOZDNEGA DREVESA.

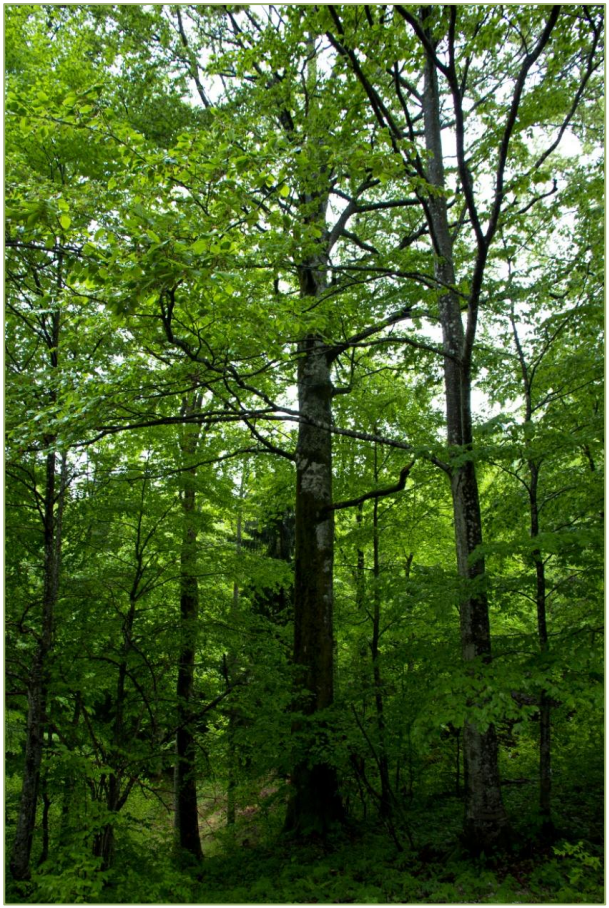

BUKEV *(Fagus sylvatica)*

Opis:

- Je listopadno drevo, ima ravno deblo s tanko, sivo in gladko skorjo.
- Listi so enostavni, eliptični, do 10 cm dolgi.
- Je enodomna in vetrocvetna vrsta.
- Plod bukve je žir, ki je užiten, vendar le kuhan ali pražen. Surov žir so nekoč uporabljali za prehrano prašičev.
- Nekdaj so tablice iz bukovega lesa, zvezane v snopiče, uporabljali kot knjige. Tudi potem, ko so za knjige že uporabljali papir, so bile platnice knjig običajno lesene, iz bukovega lesa. Od tod stara slovenska beseda 'bukve' za knjige in 'bukovniki' za ljudske literate.

Vloga v okolju:

- Je druga najpogostejša drevesna vrsta v Sloveniji z 32 % deležem.
- Ima trd, težak, elastičen in na prostem slabše obstojen les z veliko ogrevalno močjo. Iz njega pridobivajo kakovostno oglje.
- Bukev je v Kočevskem Rogu zastopana z največjim deležem (cca 60 %) in ta delež je tudi dokaj konstanten.

Izjemna drevesa:

- Nad reko Krko med Dvorom in Sotesko rastejo 46 m visoke bukve, ki so morda najvišja tovrstna drevesa na svetu.

TOČKA 12

OD BUKVE SE OBRNITE NAZAJ IN POJDITE PO POTI V SMERI SOC, PRIBLIŽNO 120 KORAKOV, DO TABLE ŽAGA ROG. TU KRENEMO DESNO OB GOZDNEM ROBU NAVZGOR DO VOGALA TRAVNIKA IN GOZDA. OD TE TOČKE POJDITE AZIMUT 240°, PRIBLIŽNO 60 KORAKOV, DO VEČJEGA BUKOVEGA ŠTORA.

V bližini je podrto drevo.

Dejavnost:

1. HOJA PO PODRTEM HLODU

Na tej točki boš preveril svojo spretnost hoje po deblu.
V bližini je podrto drevo, katerega poskusi prehoditi po dolžini, medtem pa pazi, da ne stopiš z njega.
Namig: med hojo imej roke iztegnjene vstran, ker boš tako lažje lovil ravnotežje.

2. SREČANJE Z DREVESOM

Znotraj skupine se razdelite v pare. Svojemu partnerju zaveži oči, ga primi za roko in ga pelji do zanimivega drevesa (kako daleč ga peljemo je odvisno od njegove starosti in sposobnosti orientacije) v razdalji 5–30 m. Izogibaj se vej, kamnov, hlodov, jam, nevarnih rastlin. Ne pozabi, da gledaš za oba! Govori le, če je nujno potrebno (da se izogneta oviram). V tišini bo partner bolje slišal naravne zvoke in začutil zemljo.
Pazi, da ob drevesu ni kopriv, trnja ali kakšnih mravelj!
»Slepemu« naroči, naj razišče drevo. Spodbujaj ga s stavki: »Podrgni z licem ob drevo. Je drevo še živo? Ga lahko objameš? Je drevo starejše od tebe? Rastejo na njem kakšne rastline? Čutiš mah, žuželke?«
Ko preneha raziskovati, ga pelji nazaj na izhodiščno mesto, tokrat naokrog po drugi poti. Zdaj mu snemi trakove z oči in mu naroči, naj poišče svoje drevo.

Rešitve:
Točka 2 - starost drevesa je približno sto sedemdeset let.
Točka 10 - višina drevesa je štiriindvajset metov.

Čestitamo, uspešno ste prišli do zadnje točke gozdne učne poti. Čaka vas samo še pot do izhodišča, ki je v smeri JZ. Napotite se po gozdnem robu do SOC.

1
SKAVTSKI
OKOLJSKI
CENTER
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12